

УДК 347.965.02(477.87)«1867/1918»

І.Ю. Фельцан,
здобувач кафедри теорії та історії держави і права
юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ НА ЗАКАРПАТТІ В СКЛАДІ АВСТРО-УГОРЩИНИ (ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ)

Анотація. У статті досліджується становлення на Закарпатті в складі Австро-Угорщини правових умов здійснення адвокатської діяльності в розрізі нормативних інструментів наданих адвокатам для професійної діяльності та державного захисту такої їх діяльності. Визначено загальні тенденції даних процесів в Угорщині (і Закарпатті). Також йдеться про практичні аспекти діяльності закарпатських адвокатів.

Ключові слова: адвокат, правові умови діяльності адвокатів, адвокатура Закарпаття, адвокатура Австро-Угорщини.

Постановка проблеми. Дослідження історії української адвокатури має академічний та практичний інтерес, адже актуалізація історичних здобутків адвокатури, є не тільки даниною пам'яті попереднім поколінням, але й підґрунтям змін на краще в майбутньому сучасної української адвокатури. В цьому плані на окрему увагу заслуговує розвиток адвокатури на тих західноукраїнських землях, які протягом тривалого часу були відірвані від України. До прикладу, Закарпаття з 1867 по 1918 рр. перебувало у складі Угорського королівства — частини Австро-Угорщини — держави, яка у своєму законодавстві закріплювала і розвивала правові цінності, які з часом стали загально-визнаними. Зокрема, звичний для сьогодення основоположний принцип верховенства права встановлює, — «не існує прав, без наявності засобів правового захисту».

Особлива правова роль та соціальне призначення адвокатури надають в цьому контексті додаткової актуальності порушеним нами питанням, адже урешті-решт вони знаходяться в площині визначення реальної цінності адвокатури як правового інституту.

Аналіз останніх публікацій. На сьогодні питання про особливості історичного розвитку адвокатури на території Закарпаття залишаються малодослідженими. Особливо це відноситься до австро-угорського періоду на Закарпатті. Зокрема, тільки загальних аспектів порушеної нами теми стосуються праці таких вітчизняних та закордонних дослідників як М. Кендал, П. Керецман, Н. Роман, М. Поважан, А. Чізмадіа, І. Штіпта та інші [1-6]. Саме тому метою статті є аналіз правових умов здійснення адвокатської діяльності на Закарпатті в складі

Австро-Угорщини. Для цього буде проаналізовано правовий статус адвокатів в розрізі розвитку норм матеріального і процесуального права про їх професійну діяльність та її захист, розглянуто практичні аспекти діяльності закарпатських адвокатів.

Основні результати дослідження. В період з 1867 по 1918 рр. Закарпаття (так звана «Угорська Русь») перебувало у складі Австро-Угорщини (точніше угорської її частини). Де, як зазначає Н. Роман, обидві частини імперії надіялися внутрішнім суверенітетом. Обсяг якого в Австрії та Угорщині охоплював такі питання як власний парламент, власні уряди, відповідальні перед відповідними парламентами, власна система державної адміністрації, суду і юстиції [3, с. 107]. Щодо адвокатури, то для її належного функціонування потрібні відповідні правові умови, в рамках яких професійна діяльність адвокатів в суді є ключовим питанням. Хоч реформування феодального права в Угорщині розпочалось в ході революції за незалежність країни від Австрії 1848–1849 рр., але подальші події призвели до того, що заміна застарілого права в Угорщині відбувалась вже після 1867р. До загальних особливостей розвитку правової системи в Угорщині слід віднести тривалу відсутність конституції в європейському розумінні даного поняття, як єдиного документа, який володіє вищою юридичною силою (перша така конституція з'явилась у 1949 р.), а також те, що кодифікація основних галузей угорського національного права була здійснена тільки в другій половині XIX століття (до цього часу правові звичаї відігравали значну роль).

Таким чином, в аналізі правових умов здійснення адвокатської діяльності на окрему увагу заслуговує

закон від 04.12.1874 р. № 34 (надалі – Закон № 34) [7], що став першим профільним законом угорського національного права про адвокатуру (перед його прийняттям норми, що регулювали організацію адвокатури містились в різних нормативних актах). Його положення про самоврядування адвокатських палат варті оцінки в світлі найбільш прогресивних змін. До основних завдань палат належав захист інтересів їх членів, які об'єднувались в єдине ціле загальними зборами, радою та головою кожної з палат. У сфері адвокатського самоврядування знаходились такі важливі питання як формування кадрового складу адвокатури та дисциплінарна відповідальність адвокатів. Загалом передбачалась адвокатська монополія, а адвокати мали діяти сумлінно та добросовісно на користь клієнта з використанням всіх наданих їм для цього правових засобів. За здійснення адвокатської діяльності без належного на те права порушники карались штрафами, а надалі до них міг бути застосований арешт до трьох місяців (§39). Архівні матеріали свідчать, що на Закарпатті такі порушення мали місце [8, арк. 1-12]. В §49 Закону № 34 йшлося про поняття адвокатської таємниці, а §52 гарантував адвокатам повну свободу слова при здійсненні захисту. Хоч згідно §64 міністр юстиції здійснював нагляд за адвокатами та адвокатськими палатами, але притягнення до відповідальності адвокатів могло здійснюватись виключно у порядку та на підставах визначених Законом № 34.

Предметно адвокатська палата на території тодішнього Закарпаття, що була створена 28.12.1874 р. в м. Мараморош-Сігет (теперішня територія Румунії), в 1890 р. включала 123 адвокатів [9, О. 500-501],

в 1900 р. — 108 [10, О.714-715], в 1910 р. — 185 адвокатів [11, О. 501-502]. За офіційними переписами населення у 1869 р. на Закарпатті проживало 577025 чоловік. Через 11 років, в 1880 р. — 572597 осіб, в 1890 р. — 653444 чоловік, в 1900р. — 751528, а в 1910 — 848160 чоловік [12, с. 293]. Щодо Угорського королівства, то в 1890 р. там діяло 4652 адвокати [13, О. 332], в 1900р. — 5004 адвокати [14, О. 396], в 1910р. — 6782 адвокати [15, О. 450]. Загальна кількість населення в Угорщині у 1890 р. складала 17463791 осіб, в 1900р. — 19254559 осіб, а 1910 р. — 20886487 осіб [16, О. 11-12].

Отже, у 1890р. один адвокат на Закарпатті обслуговував 5356 осіб, в 1900р. — 6958 осіб, в 1910 р. — 4585 осіб. Щодо Угорщини, то в 1890р. один адвокат там обслуговував 3754 особи, в 1900 р. — 3848 осіб, в 1910 р. — 3080 осіб.

Кримінально-правової охорони адвокатської діяльності та відповідальності адвокатів стосувався ряд норм Угорського кримінального кодексу про злочини і проступки 1878 р. [17], який набув чинності у вересні 1880 р.[18]. До цього часу в судовій практиці застосовувались норми «Тимчасових судових правил» з 1861 р., а також підручник з кримінального права Тиводара Паулера з 1864 р. Положення останнього за словами П. Керецмана, в ході застосування набули статусу звичаєвого права [2, с. 109].

Відповідальність адвокатів за кодексом 1878р. передбачалась за розголошення адвокатської таємниці (§328 розділу XXIV «Порушення чужих таємниць»); надання допомоги (словом або ділом) протилежній стороні в судовому процесі; змову з протилежною стороною на шкоду довірителю (§ 482 розділу XLII «Злочини та проступки

по службі та зловживання званням адвоката»); вчинення дій на шкоду клієнту внаслідок підкупу подарунком або обіцянкою його передати (§483). В §220 розділу XII «Лжесвідчення і лжеприсяга» йшлося про відповідальність за неправдиві свідчення під присягою проти адвоката в дисциплінарному провадженні, що каралось ув'язненням у виправному домі на строк до одного року; ті самі дії, якщо в їх результаті адвоката було позбавлено права здійснювати адвокатську діяльність, карались виправним домом на строк до трьох років, а якщо дисциплінарне стягнення до адвоката було менш суворим, то до лжесвідка могло бути застосовано ув'язнення у виправному домі до двох років [17].

Отже, з Законом № 34 в Угорщині (і Закарпатті) пов'язаний новий період розвитку адвокатури як незалежної, самоврядної, правозахисної організації. Слід також наголосити і на кримінально-правовому захисті адвокатів та окремо зазначити про сувору їх відповідальність за неналежне здійснення професійної діяльності.

Наступним важливим питанням правових умов діяльності адвокатів є судова систему країни, адже в її рамках здійснюється найбільш важлива частина адвокатської діяльності. Зокрема, в 1869 р. угорські суди були реформовані в світлі ідей розділення адміністративних і судових органів та гарантування суддівської незалежності.

В їх структурі основними складовими були королівські окружні суди, яких діяло 384. Вони розглядали цивільні справи з незначними сумами позовів та кримінальні справи щодо злочинів невеликої тяжкості. Другою ланкою були королівські суди, які створювалися переважно в адміністративних центрах комітатів, інколи

— в інших великих населених пунктах. У 1871 р. було 102 такі суди, з 1875 р. — 64, а з 1879 р. — 67. Вони виступали першою судовою інстанцією загальної юрисдикції, котра розглядала цивільні, кримінальні та інші справи. Наприклад, кримінальні справи розглядалися колегією суддів (якщо мова йшла про розгляд апеляції) або суддею-слідчим індивідуально. Третью ланкою судової системи була королівська судова палата, яка розглядала цивільні і кримінальні справи у другій або третій інстанції, а у першій інстанції — лише дисциплінарні справи щодо державних службовців. До 1890 р. в Угорщині діяли дві королівські судові палати — в Будапешті та у Марошвархей (сучасна румунська назва — Тіргу-Муреш), а в 1880 р. їх було утворено 11. Королівські суди були прикріплені до одного з апеляційних судів. На закарпатських землях Маромурешський і Сатмарський королівські суди належали до Дебреценського суду, а Берегський та Унгський — відповідно до королівської судової палати в місті Кошшо (сучасна словацька назва Кошице). Очолювала судову систему Королівська судова Курія як вища судова інстанція [6, s. 116-120]. Суди присяжних були утворені в 1897 р. До спеціальних судів належав Адміністративний суд, Біржовий суд, суд головного мажордома (створений в 1909 р. для розгляду кримінальних і цивільних справ королівської сім'ї і осіб, що були наближені до двору, та являвся пережитком феодального минулого), військові суди, суд в особі головного окружного начальника (розглядав спори між господарем і слугами), Патентний суд (отримав статус суду в 1895 р.), сільські суди [5, с. 278-284]. В 1905 р. адвокати негативно характеризували розміщення на

Закарпатті судів в будівлях колишніх в'язниць, які були непридатними для потреб судочинства. Додавало клопоту й призначення суддями засідань в різних справах на практично одні й ті самі години, що призводило до часових затримок в початку засідань [19, арк. 8]. Окремо слід зауважити, що система органів прокуратури Угорщини концептуально розглядалася як «складова» судової влади, котра зосереджена на сприянні здійснення правосуддя [3, с. 103].

Окремим питанням в адвокатській діяльності є його статус у ході здійснення правосуддя. Щодо цивільного процесу Угорщини, то в 1868р. була здійснена перша його національна кодифікація. Планувалось, що Закон № 54 від 1868 р. (надалі — Закон № 54) діятиме тимчасово, але в Угорщині (і Закарпатті) він зберігав чинність до 01.01.1915 р. (тобто 47 з 51 року існування Австро-Угорщини).

Одним з найбільших його досягнень була відміна в даній сфері норм звичаєвого права (методика *Directio Яноша Кітоніча*, рішення *Planum Tabulare*, а також збірник І. Вербовці).

Однак головні зміни були половинчастими, адже в окружних судах діяв усний (сумарний, спрощений) процес, а в королівських судах чинним залишався письмовий («звичайний», старий) судовий порядок. Тільки в 1893 р. принцип усності та безпосередності був введений повністю в сумарний процес, а також частково в судове оскарження, а судді отримали право вільно оцінювати докази [5, с. 301-303]. Також до 1893 р. існувало поняття абсолютного доказу, яким були свідчення двох очевидців [20, s. 245]. Згідно Закону № 54 сторони в суді могли користуватись послугами адвокатів. Підставою для визнання судом обов'язкової присутності ад-

воката могла стати така поведінка сторони, яка перешкоджала судовому розгляду (§85) [21]. Крім цього, в §59 йшлося про відповідальність адвоката за накладення судом на його довірителя штрафу за подання позову з метою затримки судового розгляду. Якщо ж адвокат не підтверджував прямими вказівками довірителя дії щодо надання суду неправильної інформації про адреси проживання свідків, або виклик в суд неналежних свідків, то §195 передбачав можливість накладення суддею штрафу на адвоката.

В 1902 р. закарпатські адвокати в меморандумі до міністра юстиції Угорщини зазначали про недосконалість діючого цивільного процесу, висловлювали сподівання на прийняття нового цивільного процесуального кодексу, а також акцентували увагу на тому, що значні процесуальні порушення судів першої інстанції є причиною скасування королівськими судовими палатами їх рішень. Також в зверненні закарпатських адвокатів йшлося і про усталену практику залучення судами в якості перекладачів осіб, які не мали належної освіти [22, акр. 2-4, 8].

В 1911 р. в Угорщині був прийнятий новий Цивільний процесуальний кодекс (надалі — Закон № 1) [23], який вступив в дію з 01.01.1915 р. [24], тобто вже в умовах Першої світової війни. До розпочатих судових процесів його норми не застосовувались. Тому навіть в 30-ті роки тривали процеси, які були розпочаті на початку століття [5, с. 303]. За словами М. Кендела, весь закон був результатом роботи угорського правника та міністра юстиції Шандора Плоса, який створив — з урахуванням, в першу чергу, німецького Цивільного процесуального кодексу 1877 р., а також з урахуванням австрійського Цивіль-

ного процесуального кодексу 1895 р. — проект, який вважається одним з найбільш високих досягнень угорської кодифікації [1, с. 174]. Суд приймав рішення про дійсність або недійсність фактичних тверджень на основі повної оцінки всього ходу судового розгляду і доказів [25, с. 406]. § 299 гарантував адвокатам свідоцький імунітет [23]. Адвокати мали представляти інтереси сторін в королівських судах, королівських судових палатах та в Курії. До цього часу це не відносилось до королівських судів. В §94 Закону № 1 зазначалось, що у вексельних процесах участь адвоката була обов'язковою незалежно від вартості позову. Також це відносилось до тих справ, де вартість спірного предмету перевищувала 1000 крон. В усіх випадках, де участь адвоката була обов'язковою, сторона могла особисто бути присутньою в суді першої та другої інстанцій для надання усних пояснень [25, с. 403, 404]. До обов'язків суддів окружних судів, де присутність адвокатів не була обов'язковою, Закон № 1 відносив надання юридичних порад тій стороні, яка діяла без адвоката [1, с. 174].

Іншим напрямком в розвитку процесуального статусу адвоката є кримінальний процес. В Угорщині він характеризувався таким. Після 1867 р. чинним залишався процесуальний порядок встановлений Тимчасовими судовими правилами з 1861 р. Судовий процес — за виключенням процесів, де до підсудного могла бути застосована смертна кара, був усним; різниця між дворянами та іншими особами вже була скасована, як і тортури та тілесні покарання (хоча в деяких випадках дозволялись тілесні покарання, які були остаточно скасовані в 1871 р.). Паралельно з цим в країні тривали кодифікаційні роботи,

які за урядовим дорученням здійснив відомий правник Карл Шемері, однак парламент не затвердив новий кодекс. Тоді міністр справедливості Штефан Бітто в 1872 р. розіслав судам для застосування вказаний проект кодексу під назвою «Тимчасовий процесуальний порядок». Саме провадження згідно його норм не було організовано у відповідності до західноєвропейських порядків та мало інквізиційний характер. Захист хоч і передбачався, але адвокат мав бути обов'язково присутнім тільки в справах, де санкції передбачали смертну кару. Загалом правовий статус адвоката був надзвичайно обмеженим. Так, з підсудним він міг зустрітися тільки у виключних випадках, це відносилось і щодо допуску адвоката до матеріалів справи для підготовки апеляційної скарги [6, с. 207, 208].

Новий етап розвитку кримінального процесу в Угорщині пов'язаний з його кодифікацією в 1896 р. (надалі — Закон № 33) [26]. Він набув чинності з 01.01.1900 р. [27]. Архівні матеріали свідчать про здійснення владою на Закарпатті підготовчих дій щодо впровадження Закону № 33. Зокрема, вивчався стан забезпечення судів службовцями, адвокатами, а суддям надавались роз'яснення щодо порядку провадження за нормами нового кодексу [28, арк. 5, 15]. За словами М. Поважана, набуття чинності Законом № 33 стало великим досягненням порівняно з традиційним угорським кримінальним процесом, адже було подолано правовий партикуляризм в даній сфері, а також розширювались права учасників кримінального провадження [4, с. 240]. Правовий статус адвоката визначався як представника цивільного позивача та захисника [26]. Адвокати отримали доступ на досудове слідство (до

прикладу, судові Статути 1864 р., за якими розвивалась адвокатура на тих українських землях, що перебували в складі Царської Росії, не передбачили такого права до 1897 р., а надалі адвокати могли захищати на досудовому слідстві тільки неповнолітніх) [29, с. 361].

Згідно Закону № 33 захист приймав участь у всіх стадіях процесу (ст. 62). Обвинувачений, що перебував під вартою, міг мати зустріч з захисником наодинці. Однак в інтересах розслідування листування та особиста зустріч з захисником могли бути піддані контролю та нагляду (ст. 62). Загалом обвинуваченому та захиснику дозволялось ознайомитись з матеріалами досудового слідства, однак у виключних випадках це право могло бути обмежене (ст. 63). Прокурору та захиснику заборонялось бути присутніми при допиті обвинуваченого та свідків (ст. 125). За загальним правилом обшук та виїмка мали проводитись в присутності сторін та їх захисників (ст. 126) [30, с. 1526, 1527]. Надалі початок та хід Першої світової війни зробили свій вплив на порядок здійснення судочинства та правовий статус його учасників.

Висновки. Отже, дослідивши правові умови здійснення адвокатської діяльності на Закарпатті в складі Австро-Угорщини доходимо до наступного.

По-перше, слід високо охарактеризувати значення та роль угорського закону від 04.12.1874 р. № 34 в процесах становлення адвокатури в Угорщині (і Закарпатті) як незалежної, самоврядної, правозахисної організації.

По-друге, в досліджуваній час в Угорщині (і на Закарпатті) було запроваджено правові умови для здійснення адвокатської діяльності в суді, які відповідали останнім досягненням

тодішньої європейської юридичної науки та досвіду передових країн Європи. Однак, зміни в таких основних галузях як кримінальний та цивільний процес відбулись в кінці періоду існування Австро-Угорщини, а тому якщо для апробації нового кримінального процесу після 1900 р. залишався хоч деякий час, то для апробації цивільного процесу після 01.01.1915 р. часу практично не залишалось.

По-третє, вказане дозволяє гово-

рити про існуючий дисбаланс між профільним законом про діяльність адвокатури та розвитком правового статусу адвоката в нормах процесуального законодавства.

По-четверте, архівні матеріали щодо практики діяльності закарпатських адвокатів розкривають зміст питань та проблем з якими зіштовхувалась адвокатська спільнота, які в свою чергу свідчать про характерні умови її діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кендел М. Развитие гражданского процессуального права в Венгрии / М. Кендел // Правоведение. — 2000. — № 1. — С. 174-191.
2. Kerecman P. Histryia advokacie na Slovensku / P. Kerecman, R. Manik. — Bratislava, Eurokydex. — 2011. — 655 s.
3. Роман Н.М. Правове становище Закарпаття в складі Австро-Угорщини (1867—1918 роки): дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Н.М. Роман. — Ужгород, 2016. — 218 с.
4. Považan M. Trestné súdnictvo a trestné konanie po roku 1868 v Uhorsku / Michal Považan // Dny práva 2013 — Days of law 2013 : Soudy a soudnictví v historickém kontextu [elektronický zdroj]. — Brno : Masarykova univerzita, 2014. — S. 224-242.
5. Чизмадиа А. История венгерского государства и права [пер. с венг. Г. Э. Богомоловой и др.] / А. Чизмадиа, К. Ковач, Л. Асталош. — М. : Юрид. лит. — 1986. — 446 с.
6. Stipta István Dejiny súdnej moci v Uhorsku do roku 1918. [z mad'. prel. Štenpien Erik] / István Stipta. — Košice: Nica. — 2004. — 270 s.
7. Zákonný článok XXXIV: 1874 o advokátskom poriadku / Zákony a nariadenia o advokátoch platné v republike československej s prehľadom judikatúry Najvyššieho súdu Československého / A.Zátůrecký, A. Chytil — Brno: Nakladatelství Barvič a Novotný, 1922. — 244 str. — S. 91-139.
8. Листування з Марамороським трибуналом про діяльність адвокатів без патенту (1911—1916 рр.) // ДАЗО. — Ф. 346. — Оп. 1. — Спр. 942. — На 12 арк.
9. Ügyvédi kamarák, ügyvédek. XIII. Máramaros-Szigeten // Magyarország tisztí cím—és névtára. —1890. — O. 500-501.
10. Ügyvédi kamarák, ügyvédek. XIII. Máramaros-Szigeten // Magyarország tisztí cím—és névtára. —1900. — O. 714-715.
11. Ügyvédi kamarák, ügyvédek. XIII. Máramaros-Szigeten // Magyarország tisztí cím—és névtára. —1910. — O. 501-502.
12. Нариси історії Закарпаття. Том I. (З найдавніших часів до 1918 р.) Ред кол.: проф. І. Гранчак (відп. редакт. і керівник авторського кол.), проф. Е. Балагурі, М. Бабидорич, В. Ілько, І. Поп. — Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ Закарпатського обласного управління по пресі, 1993. — 436 с.
13. Magyar Statisztikai Évkönyv (Új Folyam) 1893-1910. Az ügyvédek és ügyvédjelöltek száma 1887-től 1894-ig kamarák szerint részletezve [Електронний ресурс]. — URL: <http://digitalia.lib.pte.hu/books/magyar-statisztikai-evkonyv/htm/1894/htm/332.htm> (дата звернення: 22.05.2018р.)
14. Magyar Statisztikai Évkönyv (Új Folyam) 1893-1910. Az ügyvédek és ügyvédjelöltek száma 1893-től 1900-ig kamarák szerint részletezve [Електронний ресурс]. — URL: <http://digitalia.lib.pte.hu/books/magyar-statisztikai-evkonyv/htm/1900/htm/396.htm> (дата звернення: 22.05.2018 р.)

15. Magyar Statisztikai Évkönyv (Új Folyam) 1893-1910. Az ügyvédek és ügyvédjelöltek száma 1910-ben Magyarországon kamarák szerint [Электронний ресурс]. — URL: <http://digitalia.lib.pte.hu/books/magyar-statisztikai-evkonyv/htm/1910/htm/450.htm> (дата звернення: 22.05.2018 р.)

16. Magyar Statisztikai Évkönyv (Új Folyam) 1893-1910. Terület és népesség a három utolsó népszámlálás szerint törvényhatóságokint [Электронний ресурс]. — URL: <http://digitalia.lib.pte.hu/books/magyar-statisztikai-evkonyv/htm/1910/htm/012.htm> (дата звернення: 22.05.2018 р.)

17. Венгерское уложение о преступлениях и проступках. Часть первая. Общие постановления // Материалы для пересмотра нашего уголовного законодательства: Уголовные Уложения Венгрии, Германии, Бельгии и Франции и Проект Общей части Итальянского Уголовного Уложения, 1881. Т. 1 / Пер.: Неклюдов Н.А. — С.-Пб.: Тип. Правит. Сената, 1880. — 514 с. С. 3-110.

18. 1880. évi XXXVII. törvénycikk a magyar büntető-törvénykönyvek (1878:V. törvénycikk és 1879:XL. törvénycikk) életbeléptetéséről [Электронний ресурс]. — Режим доступу: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=88000037.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D31> (дата звернення: 22.05.2018р.)

19. Список адвокатів та листування з адвокатами за 1905 р. // ДАЗО. — Ф. 346. — Оп. 1. — Спр. 726. — На 21 арк.

20. Beňa J. Dejiny práva na území Slovenska I. (do roku 1918)/ Jozef Beňa, Tomáš Gábriš — Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta. — 2015. — 298 s.

21. 1868. évi LIV. törvénycikk a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában §§ 59, 85, 195, 293, 303 [Электронний ресурс]. — Режим доступу: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=86800054.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D28> (дата звернення: 22.05.2018 р.)

22. Меморандум адвокатів до міністра юстиції в 1902 р. // ДАЗО. — Ф. 346. — Оп. 1. — Спр. 459. — На 4 арк.

23. Občiansky sporový poriadok (Zák. čl. I/1911) Uvodzovací zákon (Zák. čl. LIV/1912) : Zákon o pracovných súdoch (Zákon č. 131/1931 Sb. z. a n.) / M. Mičura, Š. Moys — Bratislava: Tlačou knihtlačiarne Andreja, uč. spol. v Bratislave, fil. v Žiline, 1943. — 758 s.

24. 1914. évi XXXIV. törvénycikk a polgári perrendtartásról szóló 1911: I. törvénycikk életbelépésének meghatározásáról [Электронний ресурс]. — Режим доступу: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=91400034.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D37> (дата звернення: 22.05.2018р.)

25. Ельяшевич Ф. [Рецензия] Шмидт, А. Новое гражданское судопроизводство Венгрии / Ф. Ельяшевич // Журнал Министерства юстиции. — 1912. — № 4. Апрель. — С. 401-412.

26. Trestní řád platný na Slovensku a Podkarpatské Rusi, doplněný pozdějšími zákony i zásadními nálezy bývalé kurie v Budapešti / J.Worel, A. Milota, S. Stuna — Kroměříž: J. Gusek, 1922. — 280 s.

27. 1897. évi XXXIV. törvénycikk a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről [Электронний ресурс]. — Режим доступу: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=89700034.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D34> (дата звернення: 22.05.2018 р.)

28. Справа про впровадження в життя нового карного судочинства (1899 р.) // ДАЗО. — Ф. 346. — Оп. 1. — Спр. 341. — На 44 арк.

29. Макалинский П.В. С.-Петербургская присяжная адвокатура: деятельность С.-Петербургских совета и общих собраний присяж. поверенных за 22 года (1866-1888 гг.) / П.М. Макалинский. — С.-Пб.: Тип. Н.А. Лебедева, 1889. — 570 с.

30. Щегловитов И.Г. Современное положение вопроса о защите на предварительном следствии в западно-европейских законодательствах / И.Г. Щегловитов. // Право. — 1901. — №34. — С. 1523-1534.

Фельцан И.Ю.

Становление института адвокатуры на Закарпатье в составе Австро-Венгрии (историко-правовые аспекты).

Аннотация. В статье исследуется становление в Закарпатье в составе Австро-Венгрии правовых условий осуществления адвокатской деятельности в разрезе нормативных инструментов предоставленных адвокатам для профессиональной деятельности и государственной защиты такой их деятельности. Определены общие тенденции данных процессов в Венгрии (и Закарпатье). Также речь идет о практических аспектах деятельности закарпатских адвокатов.

Ключевые слова: адвокат, правовые условия деятельности адвокатов, адвокатура Закарпатя, адвокатура Австро-Венгрии.

I. Feltsan

The formation of advocacy institute in Zakarpattia as a part of Austro-Hungary (historic-legal aspect).

Summary. In the article is analysed the development in Transcarpathia as a part of Austria-Hungary the legal conditions of carrying out of advocacy in the context of the normative instruments provide for lawyers for professional activity and their state protection. It was set the general trends of actual processes in Hungary (and in Transcarpathia). Also it is referred to the practical aspects of Transcarpathian lawyer's activity.

Keywords: lawyer, legal operational conditions, advocateship of Transcarpathia, advocateship of Austria-Hungary.

